

необхідності корегуючи їх, викладач показує приклад толерантного ставлення до людини з іншим поглядом на світ;

– опора на позитивні якості студентів: позитивний соціальний досвід, розвинені (нехай навіть в невеликій мірі) конструктивні уміння взаємодії з людьми;

– єдність формування когнітивного, афектного і поведінкового аспектів толерантності;

– діалогізація освітнього простору і опора на співпрацю як провідний тип взаємодії [1, с.2-4.].

Вважаємо, що для становлення толерантних взаємин в освітньому середовищі насамперед необхідно створити систему довірливих відносин між студентами і викладачами та переконати молодь у необхідності наслідувати ті зразки поведінки, що можуть бути позитивно сприйняті суспільством.

Основна ідея будь-яких заходів щодо розвитку толерантних якостей освітнього середовища полягає в тому, щоб створити умови для розвитку ціннісних якостей особистості. Акцент при цьому робиться на ті з них, які допомагають цінувати культурну і соціальну відмінність між людьми, виховують терпиме, толерантне ставлення до оточуючих. Слід зауважити, що становлення особистості неможливе без створення відповідного середовища, сприятливого для розвитку світоглядних установок майбутнього викладача ВНЗ. Тому в даному випадку доцільно використовувати комплексний підхід, що полягає в продуктивній взаємодії всіх суб'єктів освітнього процесу: викладачів, адміністрації вищої школи, студентів, їхніх батьків, громадських організацій міста.

Література

4. Дружинина А.Е. О формировании толерантных отношений в образовательной среде [Текст] / А. Е. Дружинина // Химия в школе : научно-теоретический и методический журнал. – 2010. – №5. – С.2-4.

5. Михальченко М.І. Освіта і наука: пошуки нових парадигм модернізації [Текст] / Л.Губерський, В.Андрущенко, М.Михальченко. – К., 2002. – 246 с

6. Соціокультурні засади менеджменту в освіті [Текст] / С.М.Омельченко // Педагогіка і психологія. – 2002. – №3. – С. 82-84.

ПРЕДМЕТНІ КОМПЕТЕНЦІЇ З ХІМІЇ УЧНІВ ВИЩИХ ПРОФЕСІЙНИХ УЧИЛИЩ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

*Н.В. Крилова
м. Луганськ, Україна*

**«Компетенции для ученика – это образ
его будущего, ориентир для освоения»**

Хуторской А.В., доктор пед. наук, г. Москва

Професійно-технічна освіта в Україні на рівні II–III рівнів акредитації набирає обертів. Цьому процесу сприяють розроблені в освіті компетентнісний та особистісно-орієнтований підходи. Таке поєднання націлене на формування інтегрованої здатності учнів, яка складається із знань, вмінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть реалізовуватися на практиці. Світові тенденції соціально-економічного розвитку країн, які відображені в Декларації Тисячоліття ООН (Україна приєдналась із 2000 року), передбачають об'єднання зусиль щодо компетентнісної спрямованості освіти, усунення невідповідності змісту освіти засадам орієнтації на майбутню професію та потребам ринку праці.

Випускники професійно-технічних навчальних закладів у сучасних умовах розвитку виробництва й інформаційного забезпечення управління підприємствами мають володіти такими характеристиками, які забезпечать їх швидку адаптацію до умов праці. Це не лише набір знань, вмінь і навичок, але і притаманних їм особистісних характеристик, які при наявності досвіду діяльності дозволять реалізуватися на ринку праці. Саме компетентнісний

підхід до підготовки майбутніх кваліфікованих робітників надасть змогу вирішити поставлені перед освітою завдання: підготовку конкурентоспроможних на ринку праці випускників.

Поглиблений аналіз наукових праць щодо проблем компетентнісного підходу в освіті виявив суперечність між вимогами до наявності предметних компетенцій з хімії у кваліфікованих робітників і недосконалістю розроблених теоретико-методичних основ щодо їх проектування як освітнього результату системи професійно-технічної освіти.

Актуальність і доцільність дослідження формування предметних компетенцій учнів з хімії зумовлена необхідністю усунення виявлених суперечностей, які мають місце в практиці роботи вищого професійного училища між:

- традиційною спрямованістю шкільної хімічної освіти на засвоєння певної суми знань і соціальним запитом на формування особистості, здатної вчитися впродовж життя;
- значним за обсягом змістом хімічної освіти в основній школі та труднощами в оволодінні формалізованою мовою хімії учнями підліткового віку, пов'язаними з особливостями формування в них когнітивних процесів;
- значенням засобів візуалізації знань у сприйнятті хімії і недостатнім забезпеченням ними учнів основної школи.

Враховуючи попередні дослідження і базуючись на вимогах освітньо-кваліфікаційної характеристики, нами визначені предметні компетенції з хімії майбутнього кваліфікованого робітника як необхідні професійні компетенції, виражені через готовність до здійснення практичної діяльності, пов'язаної з використанням системи предметних компетенцій.

Недосконалість загальних підходів до розробки методики формування компетенцій кваліфікованих робітників, зокрема предметних компетенцій з хімії, стали причиною дослідження даного питання. **Метою мого дослідження** є розробка переліку та конструювання змісту предметних компетенцій з хімії кваліфікованих робітників напряму підготовки «Автослюсар з ремонту та обслуговування автомобілів». Реалізація цієї мети буде здійснюватися з урахуванням механізму перенесення ключових та загальнопредметних компетенцій на рівень навчальних дисциплін, розробленого А. В. Хуторським [4].

Серед теоретичних і методичних надбань немає комплексних досліджень з формування предметних компетенцій з хімії у кваліфікованих робітників напряму підготовки «Автослюсар з ремонту та обслуговування автомобілів» під час вивчення ними спеціальних дисциплін. Як наслідок, викладачі і учні не повною мірою усвідомлюють місце хімії в системі підготовки майбутніх фахівців із професії «Автослюсар з ремонту та обслуговування автомобілів». Головною причиною є відсутність переліку предметних компетенцій з хімії у відповідному Галузевому стандарті професійно-технічної освіти України.

Визначення переліку загальнопредметних компетенцій здійснювалося шляхом аналізу Галузевого стандарту професійно-технічної освіти України: освітньо-професійної програми та освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки кваліфікованих робітників напряму підготовки «Автослюсар з ремонту та обслуговування автомобілів»".

Зважаючи на відсутність типової навчальної програми з нормативної дисципліни "Хімія (професійне спрямування)", було проведено аналіз змісту навчальних програм для середньої загальноосвітньої школи («Хімія», «Основи безпеки життєдіяльності», «Біологія», «Валеологія», «Трудове навчання» та інших) та спеціальних дисциплін («Охорона праці», «Спеціальна технологія», «Матеріалознавство», «Виробниче навчання», «Будова автомобілів», «Ремонт автомобілів», «Технічне обслуговування автомобілів») та відібрано матеріал, на якому може бути здійснено формування ключових і загальнопредметних компетенцій з хімії. До **переліку предметних компетенцій з хімії** відносяться:

1. Використання набутих знань й умінь з хімії для розв'язання навчальних завдань як передумови формування хімічної складової виробничих функцій кваліфікованих робітників напряму підготовки «Автослюсар з ремонту та обслуговування автомобілів».
2. Виявлення взаємозалежності між складом, будовою, властивостями (біологічними функціями), застосуванням неорганічних й органічних сполук та їх впливом на довкілля з

метою прогнозування соціальних і екологічних наслідків використання нафтопродуктів, високомолекулярних сполук тощо.

3. Володіння загальнонауковими і спеціальними хімічними методами дослідження якісного складу основних видів автомобільного палива, вмісту продуктів їхнього відпрацювання у продуктах згоряння палива як необхідної умови об'єктивної оцінки їх якості.

4. Застосування сучасного хімічного обладнання з метою набуття досвіду, необхідного для дослідження основних видів палива, акумуляторної рідини тощо.

5. Здійснення розрахунків, статистичної та графічної обробки результатів дослідження відповідних об'єктів з метою встановлення їх відповідності загальноприйнятими стандартами і нормативами.

6. Дотримання правил техніки безпеки при роботі з речовинами як хімічної компоненти професійного уміння попереджувати забруднення навколишнього середовища токсичними речовинами.

7. Самостійне теоретичне і практичне здобуття хімічної інформації, її систематизація у вигляді звіту, проекту, статті, доповіді на науковій конференції тощо як передумова вирішення професійно-практичних завдань.

Проведене дослідження дало підстави для такого **висновку**: предметні компетенції з хімії поряд з іншими предметними компетенціями є початковою ланкою в формуванні ключових і загальнопредметних (професійних) компетенцій майбутніх фахівців із професії «Автослюсар з ремонту та обслуговування автомобілів».

Різнібічні процеси соціальної перебудови, оновлення гуманітарної практики, реформування професійно-технічної навчальної освіти вимагають від викладачів концентрації інтелектуальних ресурсів для задоволення соціальних запитів. Саме педагоги, здатні до продуктивної творчої діяльності, управління розвитком навчально-виховного процесу, власної професійної компетентності повинні задовольнити потреби суспільства в особистості випускника професійно-технічного навчального закладу, яка здатна до самоосвіти впродовж життя. Тому в професійно-технічних навчальних закладах важливо створити умови для становлення педагога-професіонала, здатного до дослідження та управління педагогічною діяльністю, який володіє інструментарієм діагностики процесу і результатів власної праці, способами обґрунтування шляхів і засобів їхньої корекції та подальшого вдосконалення.

Література

1. Краевский В.В., Хуторской А.В. Предметное и общепредметное в образовательных стандартах // Педагогика. – 2003. – № 2. – С. 3-10.
2. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования // Ученик в обновляющейся школе. Сборник научных трудов.— М.: ИОСО РАО, 2002. – С. 135-157.
3. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированного образования // Народное образование. – 2003. – №2. – С. 58-64.
4. Хуторской А.В. Технология проектирования ключевых и предметных компетенций // Интернет-журнал "Эйдос"-2005. - 12 декабря. <http://www.eidos.ru/journal/2005/1212.htm>. - В надзаг: Центр дистанционного образования "Эйдос", e-mail: list@eidos.ru.

ВПРОВАДЖЕННЯ СКЛАДНОКООРДИНАЦІЙНИХ ВПРАВ З БАСКЕТБОЛУ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В 8-9 КЛАСАХ

*А.С. Кузнєцова
м. Харків, Україна*

В статті розглядаються питання впливу спеціальних складнокоординаційних вправ, які застосовуються в тренуванні баскетболістів, на учнів 8-9 класів під час вивчення варіативного модуля баскетбол на уроках фізичної культури